

Európska kohézna politika na Slovensku

SK

Európska únia (EÚ) sa skladá z 27 členských štátov, ktoré vytvárajú spoločenstvo a jednotný trh so 493 miliónmi občanov. Medzi týmito krajinami a ich 271 regiónmi však stále pretrvávajú veľké hospodárske a sociálne rozdiely. Ústredným bodom európskej kohéznej politiky je snaha o zlepšenie konkurenčného postavenia Únie ako celku, a predovšetkým jej najslabších regiónov.

Prostredníctvom Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR) a Európskeho sociálneho fondu (ESF), tiež známych ako štrukturálne fondy, ako aj Kohézneho fondu, investuje do tisícov projektov vo všetkých regiónoch Európy za účelom dosiahnutia jej primárnej úlohy: podporovať hospodársku a sociálnu súdržnosť znižovaním týchto rozdielov medzi členskými krajinami a regiónmi. S rozpočtom € 347 miliárd na obdobie 2007 – 2013 predstavuje kohézna politika najväčší zdroj finančnej podpory na úrovni EÚ pre investície do rastu a zamestnanosti. Je navrhnutý tak, aby všetkým regiónom umožnil efektívne konkurovať na vnútornom trhu.

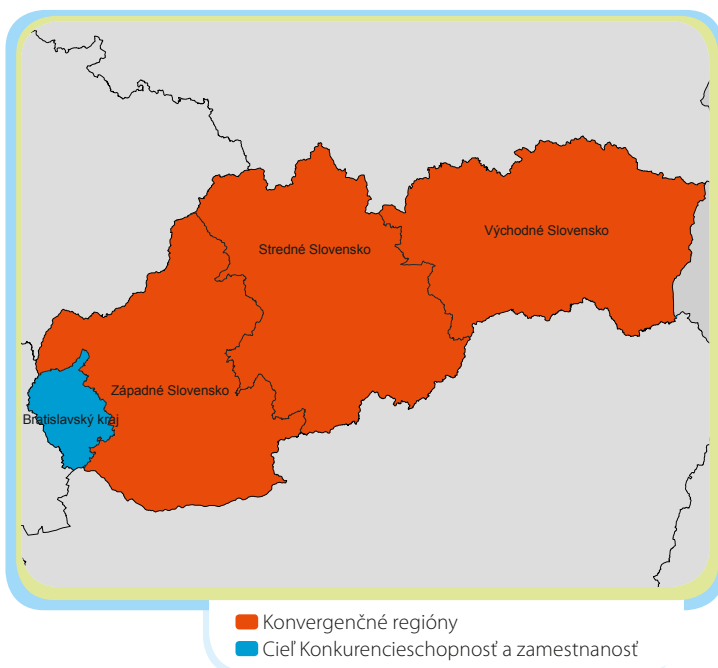
Ako sa však výzvy, ktorým čelia regióny Európy, v priebehu času menili, tak sa menila aj politika. Na pozadí závažnej zmeny v Únii v dôsledku rozširovania a narastajúcej globalizácie, obáv o dodávky energie, demografického poklesu, klimatických zmien a najnovšie, svetovej recesie, sa politika postupne vyvíjala ako kľúčová časť reakcie na zvládnutie týchto nových skutočností.

DOPAD A VÝSLEDKY KOHÉZNEJ POLITIKY NA SLOVENSKU

Slovensko sa stalo spôsobilým pre podporu štrukturálnych fondov pri vstupe do EÚ v polovici roku 2004. Hlavným cieľom stratégie rozvoja bolo riešenie hlavných zdrojov regionálnych rozdielov identifikovaných v oblasti infraštruktúry, ľudských zdrojov, priemyslu a služieb, a poľnohospodárstva a rozvoja vidieka.

Väčšina dotácií pre dopravnú infraštruktúru šla na financovanie rekonštrukcie a elektrifikácie vybraných železničných tratí a na začlenenie regionálnych železničných sietí do transeurópskej siete (TEN). V cestnej doprave bola prioritou oprava a rekonštrukcia existujúcich ciest a výstavba nových. Od roku 2004 prispela kohézna politika na Slovensku k modernizácii a rozvoju dopravného sektora rekonštrukciou 100 km železníc, výstavbou 30 km nových diaľnic a 24 km rýchlostných komunikácií.

Kohézna politika 2007 – 2013

V oblasti životného prostredia prispeli finančné prostriedky k výstavbe takmer 1 600 km novej kanalizačnej infraštruktúry, ktorá umožnila napojenie viac ako 4 600 domácností. Okrem toho bolo postavených alebo zmodernizovaných vyše 60 zariadení na triedenie a využitie odpadu, a prefinancovalo sa 230 aktivít na zníženie znečistenia vzduchu.

V oblasti ľudských zdrojov bolo hlavným cieľom poskytnutie pomoci obciam, jednotlivcom a organizáciám na riešenie najnaliehavejších problémov týkajúcich sa rozvoja trhu práce.

Viac ako 400 malých a stredných podnikov (MSP) získalo priamu podporu, a bolo vybudovaných 6 podnikateľských inkubátorov a 16 priemyselných parkov za účelom uľahčenia zakladania nových firiem. Podporilo sa **dvadsaťpäť výskumných projektov**.

Pokiaľ ide o miestnu infraštruktúru, politika pomohla **zrekonštruovať 99 škôl, 17 nemocníc, 24 zariadení sociálnej starostlivosti, 46 kultúrnych zariadení a 64 projektov pre rozvoj cestovného ruchu**.

STRUČNÝ POHĽAD NA ÚSPESY OD ROKU 2004

- Výstavba takmer 1 600 km novej kanalizačnej infraštruktúry
- Priama podpora pre 400 MSP
- 230 aktivít na zníženie znečistenia vzduchu
- Podpora pre 25 výskumných projektov

Európska únia
Kohézna politika

EURÓPSKE INVESTÍCIE NA SLOVENSKU – 2007 – 2013

Na obdobie 2007 – 2013 bolo Slovensku pridelených celkovo **€ 11,7 miliardy**: € 10,9 miliardy v rámci cieľa Konvergencia¹, € 0,5 miliardy v rámci cieľa Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť, a € 0,2 miliardy v rámci cieľa Európska územná spolupráca. Pod cieľ Konvergencia spadá západné, stredné a východné Slovensko, zatiaľ čo Bratislavský kraj je jediným regiónom, ktorý spadá pod cieľ Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť.

Strategické plánovanie Slovenska na obdobie 2007 – 2013 je implementované prostredníctvom 11 programov. V regiónoch západného, stredného a východného Slovenska je implementovaných šesť sektorových programov (vrátane programu „Informačná spoločnosť“; „Životné prostredie“; „Doprava“; „Zdravotníctvo“; „Konkurencieschopnosť a hospodársky rast“; „Výskum a vývoj“) a jeden regionálny program. Špecifický regionálny program je implementovaný v Bratislavskom regióne. Jeden „viacúčelový cieľ“ navyše pokrýva celé územie Slovenska. Dva programy spolufinancuje Európsky sociálny fond („Vzdelávanie“ a „Zamestnanosť a sociálna inklúzia“).

FINANČNÉ PROSTRIEDKY PRE SLOVENSKO, V MILIARDÁCH €, 2007 – 2013

Cieľ	Fond	EÚ	Národné verejné zdroje	Celkovo
Konvergencia	KF	4	0,7	5
	EFRR	6	1	7
	ESF	1	0,3	2
Celkovo Konvergencia		11		
Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť	EFRR	0,5	0,1	0,5
	ESF	0,03	0,01	0,04
Celkovo Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť		0,5		
Celkovo Európska územná spolupráca*	EFRR	0,2	-	0,2
CELKOVO		11,7	2	13,7

Čísla boli zaokrúhlené

* Každý program cieľa Územná spolupráca zahŕňa minimálne 15 % spolufinancovania od každého zúčastneného členského štátu.

SPROSTREDKOVANIE LISABONSKEJ STRATÉGIE PRE RAST A ZAMESTNANOSŤ

Znovuotvorenie Lisabonskej stratégie Únie v roku 2005 sa usilovalo o posilnenie konkurenčného postavenia regiónov EÚ vo svetovom hospodárstve zaradením rastu, zamestnanosti a konkurencieschopnosti medzi najdôležitejšie body agendy Únie. V období 2007 – 2013 prikladá európska kohézna politika rastúcu dôležitosť sprostredkovaniu tzv. „lisabonských cieľov“.

Očakáva sa, že 58 % z celkového príspevku Spoločenstva bude priamo investovaných do priorit agendy rastu a zamestnanosti.

HLAVNÉ PRIORITY KOHÉZNEJ POLITIKY NA SLOVENSKU – 2007 – 2013

Takmer tretina z celkových zdrojov EÚ, asi € 3,5 miliardy, bude investovaných do zlepšenia dopravnej infraštruktúry a tým zvýšenia prístupnosti územia Slovenska. Konkrétne sa zameria najmä na rozvoj transeurópskych sietí (TEN-T).

Medzi strategické priority Slovenska patrí ochrana životného prostredia, vrátane ochrany a racionálneho využívania vodných zdrojov, ako aj ochrana pred povodňami, odpadové hospodárstvo, obnova prírody a krajiny, prevencia rizík a podpora obnoviteľných zdrojov. Investície do týchto oblastí činia asi € 3,8 miliardy, alebo 34 % z príspevku EÚ, zatiaľ čo príspevok na zmiernenie klimatických zmien je približne € 1,7 miliardy.

Vodohospodársky sektor bude podporený prídelením vo výške € 1 miliarda. Projekty v rámci programu „Životné prostredie“ zvýšia počet ľudí napojených na verejnú kanalizáciu na 4,4 miliónov, percento obyvateľstva napojených na čistiare odpadových vôd na 81 % a podiel obyvateľstva zásobovaných pitnou vodou z verejných vodovodov na 91 %.

EÚ bude investovať asi € 2,6 miliardy do výskumu a vývoja (VaV) a inovácie.

Z relatívneho hľadiska má Slovensko najvyšší prídelen na informačné a komunikačné technológie (IKT) zo všetkých členských štátov EÚ, s IKT činiacimi 10 % z celkového prídelen krajiny, alebo zhruba € 1,2 miliardy. Očakáva sa, že v dôsledku investícií získa ďalších 900 000 obyvateľov prístup k modernej širokopásmovej sieti.

Investície zamerané na energetickú efektívnosť a obnoviteľné energie sa odhadujú asi na € 169 miliónov.

Rozvoj podnikania, najmä malých a stredných podnikov (MSP), je úzko spätý s inováciou. Okolo € 432 miliónov bolo pridelených špeciálne na projekty podporujúce konkurencieschopnosť a inováciu podnikov. Počas obdobia 2007 – 2013 sa očakáva podpora asi 820 projektov spolupráce medzi podnikmi a výskumnými inštitúciami.

Vyššie € 173 miliónov bolo pridelených na akcie zamerané na zvýšenie adaptability pracovníkov a podnikov. Väčšina z prídelen Európskeho sociálneho fondu, takmer € 547 miliónov, bude investovaná do ľudského kapitálu. Aktivity vezmú do úvahy špecifické potreby znevýhodnených skupín obyvateľstva, vrátane rómskej menšiny.

Prostredníctvom akcií naplánovaných v rámci programu „Informačná spoločnosť“ sa národné orgány usilujú o zlepšenie efektívnosti verejnej správy v 20 kľúčových oblastiach.

Slovensko využije technickú pomoc, ako je stanovená v rámci nástroja JASPERS, na pomoc pri príprave aplikácií projektov pre potenciálne financovanie z fondov. Slovensko využije aj **inovačné finančné mechanizmy**, ako napr. nástroj finančného inžinierstva JEREMIE. V štyroch operačných programoch bude nástroj JEREMIE podporený až do výšky € 120 miliónov.

Koncepcia integrovaného rozvoja miest bude implementovaná prostredníctvom regionálneho programu a programu Bratislava. Integrované mestské projekty činia asi € 270 miliónov.

ZÁKLADNÉ FAKTY 2007 – 2013

- € 3,5 miliardy na zlepšenie dopravnej infraštruktúry
- € 2,6 miliardy na výskum a vývoj, a inováciu
- € 5,5 miliardy na ochranu životného prostredia a zmiernenie klimatických zmien
- € 1,2 miliardy na informačné a komunikačné technológie

1 Cieľ Konvergencia sa týka regiónov, ktoré charakterizuje nízka úroveň HDP a zamestnanosti, kde bol podľa stavu v rokoch 2000 až 2002 HDP na hlavu nižší ako 75 % priemeru EÚ. Vztahuje sa na 99 regiónov predstavujúcich 35 % obyvateľstva EÚ-27 a v najmenej rozvinutých členských štátoch a regiónoch sa usiluje o podporu podmienok prispievajúcich k rastu a podmienok, ktoré vedú ku konvergencii v reálnom čase. Cieľ Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť sa týka zvyšku EÚ, alebo 172 regiónov, ktoré predstavujú 65 % obyvateľstva EÚ-27. Usiluje sa zlepšiť konkurencieschopnosť a atraktivnosť regiónov, ako aj zvýšiť ich úroveň zamestnanosti. Treba poznamenať, že politika rozvoja vidieka a rybného hospodárstva sú samostatné politiky a nie sú súčasťou tejto brožúry.

■ BUDOVANIE MOSTOV MEDZI SUSEDMI

V dnešnej Európe hospodársky úspech často závisí od schopnosti regiónu vytvárať siete s inými regiónmi. Spolupráca a zdieľanie skúseností medzi regiónmi môže byť kľúčovým spúšťacím impulzom pri stimulácii dynamického procesu regionálneho rozvoja s výhľadom do budúcnosti. EÚ musí hrať dôležitú úlohu pri sprostredkovaní a podpore takýchto partnerstiev, ako medzi regiónmi v rámci Únie, tak aj so susednými regiónmi mimo nej. Vývoj tisícov projektov v priebehu mnohých rokov v rámci iniciatívy INTERREG ukázal regiónom výhody práce v partnerstve, zdieľania myšlienok a vytyčovania nových a inovatívnych spôsobov využitia európskych investícií.

Cieľ Európska územná spolupráca je financovaný prostredníctvom EFRR na obdobie 2007 – 2013 a podporuje cezhraničné, nadnárodné a medziregionálne programy

spolupráce za účelom povzbudenia regiónov a miest v celej EÚ a blízkom okolí, aby spolupracovali a učili sa navzájom od seba.

Slovensko má celkový rozpočet EFRR vo výške € 227 miliónov pre európsku územnú spoluprácu na obdobie 2007 – 2013 a podieľa sa na jedenástich programoch:

- Päť cezhraničných programov s Maďarskom, Poľskom, Rakúskom, Slovenskom a jeden program susedstva s Maďarskom, Rumunskom a Ukrajinou.
- Dva nadnárodné programy: Stredná Európa a Juhovýchodná Európa.
- Štyri medziregionálne² programy: INTERREG IV C, INTERACT II, ESPON II a URBACT II.

² INTERREG IVC podporuje výmenu skúseností a dobrej praxe medzi regiónmi, URBACT tematické mestské siete, INTERACT podpora pre riadiacu organizáciu programov spolupráce, ESPON monitorovacia sieť pre územné plánovanie.

■ EÚ NA POŽIADANIE

Fond solidarity Európskej únie bol vytvorený po povodniach, ktoré postihli strednú Európu v lete 2002. V prípade vážnej prírodnej katastrofy poskytuje mimoriadnu pomoc členským a prístupujúcim štátom.

V októbri 2005 poskytol Fond solidarity Európskej únie grant vo výške €5,67 miliónov regiónom Slovenska – vrátane Banskobystrického, Košického, Prešovského a Žilinského regiónu – ktoré boli najviac postihnuté prudkou búrkou v novembri 2004. Búrka usmrtila dvoch ľudí a poškodila približne 28% z celkovej plochy postihnutých regiónov, kde žijú takmer tri milióny obyvateľov. Zasiahla infraštruktúru a vážne poškodila lesy, predovšetkým v Tatranskom národnom parku.

Kompa medzi obcami Záhorská Ves (Slovensko) a Angern (Rakúsko) cez rieku Morava

Slovensko

€ 11,7 miliardy
na obdobie 2007 – 2013

Zvýšenie rastu,
zamestnanosti a
konkurencieschopnosti

Regionálna politika na mieste

SPINEA – VÝVOJ A ZAVÁDZANIE NOVÝCH TECHNOLOGIÍ

Celkové náklady: € 6,6 milióna

Podpora EFRR: € 2,3 milióna

Spoločnosť Spinea, so sídlom v Prešove, vyrába ozubené prevody pre použitie vo vysoko presnej robotike a v tejto oblasti je jediným výrobcom v Európe. V roku 2004 získala finančné prostriedky z programu „Priemysel a služby“ až do výšky € 2,3 milióna ako príspevok na projekt postavenia novej výroby pre robotiku a zavádzanie nových technológií pre zvýšenú výrobu vysoko presných redukčných prevodov. Celkové náklady na projekt činili € 6,6 milióna. Konkrétnymi cieľmi projektu bolo povzbudiť vývoj a zavádzanie nových technológií, aby spoločnosť dokázala konkurovať na globálnom trhu.

Spoločnosť Spinea zásobuje širokú škálu sektorov, vrátane automobilového sektoru, ktorý je na Slovensku silno zastúpený, a iné rozmanité oblasti, ako napr. vysoko presné aplikácie v zdravotníctve. Od roku 2001 spoločnosť zaznamenala dramatický rast (803 %) a pôsobí na trhoch v EÚ, Ázii, Severnej Amerike a Austrálii. Na celom svete má len 3 konkurentov, všetkých v Ázii, a doteraz si dala patentovať 3 výrobky.

Spoločnosť má úzke kontakty s Technickou univerzitou v Košiciach. Vzťah medzi spoločnosťou Spinea a univerzitou bol vzájomne výhodný a zaistil praktické výsledky z hľadiska hospodárskeho rastu.

MYJAVA – REKONŠTRUKCIA A ROZŠÍRENIE ČISTIARNE ODPADOVÝCH VÔD (ČOV)

Celkové náklady: € 1,7 milióna

Podpora EFRR: € 1,3 milióna

Čistiareň odpadových vôd (ČOV) Myjava sa nachádza v Trenčianskom regióne. Vyčistená odpadová voda z ČOV Myjava vteká do rieky Myjava. Hlavným cieľom projektu je rekonštrukcia a zintenzívnenie prác na terajšej ČOV Myjava, aby sa dosiahla zhoda s európskymi právnymi predpismi v oblasti životného prostredia. Sekundárnym cieľom projektu je ochrana kvality vody: rieka Myjava, ktorá je prírodnou pamiatkou, spolu s jej poriečnou vegetáciou, predstavuje významný faktor pre krajinu a ekologickú stabilizáciu. Vegetácia chráni rieku aj pred znečistením tým, že absorbuje časť hnojív spláchnutých z okolitých polí. Z dlhodobejšieho hľadiska by mala zrekonštruovaná ČOV vytvoriť priaznivé podmienky pre ochranu viacerých druhov rýb a bezstavovcov v tejto chránenej oblasti.

Pred začatím prác v roku 2005 bola účinnosť čistenia ČOV Myjava približne 76 %. Po dokončení projektu v roku 2007 merania preukázali 95 % účinnosť čistenia odpadových vôd.

Projekt Myjava bude mať vplyv na zamestnanosť, pretože jeho realizácia bude znamenať zachovanie asi 10 pracovných miest.

Čistenie odpadových vôd pre ochranu životného prostredia

Viac informácií

Regionálna politika EÚ

http://ec.europa.eu/regional_policy/

Kohézna politika na Slovensku

http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/slovakia/index_sk.htm

Národná webová stránka

<http://www.nsrr.sk/>

Európsky sociálny fond

<http://ec.europa.eu/social/>